

Inkeri Kontto

VANHEMMAN OSALLISUUS YLÄKOULUIKÄISEN NUOREN
KOULUNKÄYNNISSÄ

Sosiaalialan koulutusohjelma
2015

VANHEMMAN OSALLISUUS YLÄKOULUIKÄISEN NUOREN KOULUNKÄYNNISSÄ

Kontto Inkeri
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Tammikuu 2016
Ohjaaja: Ahosmäki Merja
Sivumäärä: 37
Liitteitä: 2

Asiasanat: Osallisuus, nuori, vanhemmuus, koulunkäynti, yhteistyö

Opinnäytetyöni aiheena oli vanhemman osallisuus yläkouluikäisen nuoren koulunkäynnissä. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tutkia, miten Itä-Porin yhtenäiskoulun 8-luokkalaisten oppilaiden vanhemmat ovat osallisia lastensa koulunkäynnissä. Tavoitteena oli kerätä vanhemmilta tietoa siitä, miten he kokevat koulun olevan yhteistyössä heidän kanssaan nuoren koulunkäyntiin liittyen. Tutkimus toteutettiin, jotta koulu pystyisi kartoittamaan, millaiseksi vanhemmat kokevat osallisuutensa nuoren koulunkäynnissä, millaista yhteistyö koulun kanssa heidän mielestään on ja millaista he haluaisivat sen olevan sekä miten koulu voisi haluttua yhteistoimintaa järjestää tai parantaa toimintaansa entisestään.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin kodin ja koulun välisen yhteistyön tarkoitusta ja toteutustapoja, kasvatusvastuuta, osallisuutta terminä ja vanhemman osallisuutta nuoren koulunkäynnissä sekä murrosikäisen vanhempana toimimista ja vanhempien suhtautumista nuoren koulunkäyntiin.

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena oppilaiden vanhemmille ja siihen vastattiin internetissä. Vanhemmille lähetettiin tiedonantoviesti koulun sähköisen viestintäjärjestelmä Wilma kautta, joka sisälsi linkin, jonka kautta pääsi vastaamaan kyselyyn. Vanhemmilla oli noin viikko aikaa vastata kyselyyn ja vastaukset tallentuivat nimetöminä kyselyn laatimisessa käytetyn palvelusivuston tietokantaan. Tutkimuskysely laadittiin opinnäytetyön teoriaosuuden ja asetetun tutkimuskysymyksen pohjalta. Kysely sisälsi monivalintakysymyksiä, yksittäisvalintakysymyksiä ja avoimia kysymyksiä.

Vanhemmilta saaduista vastauksista voidaan päätellä, että vanhemmat ovat osallisia lastensa koulunkäynnissä koulun kautta osallistumalla kodin ja koulun välistä yhteistyötä tukevaan toimintaan, erityisesti vanhempainiltoihin ja –vartteihin sekä sähköpostiviestittelyyn opettajan kanssa. Vanhemmat seuraavat lastensa koulunkäyntiä Wilma kautta opettajien viestejä ja tiedotteita lukemalla, olemalla itse yhteydessä kouluun sekä seuraamalla läksyjen tekoa ja kokeisiin valmistautumista. Vanhemmat pitävät osallistumista lapsen koulunkäyntiin tärkeänä ja kodin ja koulun välistä yhteistyötä tukevan toiminnan määrää riittävänä. Vanhemmat toivovat kodin ja koulun välisen yhteistyön olevan luontevaa, molemminpuolista, avointa, tilanteisiin reagoivaa ja sellaista, että tieto kulkee molempiin suuntiin vaivattomasti.

PARENTS' PARTICIPATION IN THEIR ADOLESCENT CHILD'S STUDIES IN UPPER COMPREHENSIVE SCHOOL

Kontto Inkeri

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in social services

January 2016

Supervisor: Ahomäki Merja

Number of pages: 37

Appendices: 2

Keywords: Participation, adolescent, parenting, studies, co-operation

---

The topic of my thesis was Parents' participation in their adolescent child's studies in upper comprehensive school. The purpose of my thesis was to explore how the parents of the students in Itä-Pori comprehensive school participate in their children's studies. The goal was to gather information from the parents about how do they experience that the school cooperates with them concerning their child's studies. My thesis study was executed so that the school could survey how do parents experience that they participate in their child's studies, what do they think about the cooperation between school and home, what kind of cooperation do they want and how the school can provide that or improve its quality.

The topics of the theoretical part of my thesis were the meaning and the ways to execute the cooperation between school and home, upbringing responsibility, participation as a theoretical term, parents' participation in an adolescent child's studies, parenting of an adolescent and parents' attitude towards his/her child's studies.

The study was executed as a poll survey to the students' parents and the poll was in the internet website. Parents received a message in the schools' internet communication system Wilma and the message included a hyperlink to the poll survey. The parents had about a week to answer to the survey and the answers were stored anonymously to the survey system. The poll survey was created based on the theoretical part of the thesis and research problem that was set. The survey included multiple choice questions, single choice questions and open questions.

Parents' answers to the survey report that parents participate in their child's studies by participating in different activities that support the cooperation between home and school, especially in parents meetings, teacher-parent meetings and emailing to the teacher. Parents monitor their child's studies by following teachers Wilma-messages and info's, being in contact with the school and making sure that the child does his/her homework and studies to exams. Parents think that it is important to participate in their child's studies and that there is enough activities that support the cooperation between home and school. Parents wish that the cooperation between home and school is smooth, mutual and open. They also wish that the school reacts quickly if there are any unpleasant situations in school and that the communication is easy.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KODIN JA KOULUN VÄLINEN YHTEISTYÖ.....	6
2.1	Kodin ja koulun välisen yhteistyön lakiperusta.....	6
2.2	Kodin ja koulun välisen yhteistyön merkitys ja toteutustavat.....	7
2.3	Muutosvaiheiden haasteet kodin ja koulun välisessä yhteistyössä.....	9
2.4	Kasvatusvastuu.....	9
3	VANHEMPIEN OSALLISUUS NUOREN KOULUNKÄYNNISSÄ.....	10
3.1	Osallisuuden määritelmä.....	10
3.2	Vanhempien osallisuus nuoren koulunkäynnissä ja sen merkitys.....	11
3.3	Vanhempien suhtautuminen nuoren koulunkäyntiin.....	13
3.4	Vanhempainyhdistystoiminta.....	15
3.5	Nuorten osallisuus.....	15
4	MURROSikäISEN VANHEMPANA TOIMIMINEN.....	16
4.1	Murrosikäinen nuori.....	16
4.2	Murrosikäisen vanhempana toimiminen.....	17
4.3	Vanhemmuuden haasteet.....	18
4.4	Koulunkäynnin ongelmat ja oppimisvaikeudet.....	18
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TULOKSET.....	20
5.1	Tutkimus ja sen toteutus.....	20
5.2	Tutkimuksen reliäabelius ja validius.....	22
5.3	Tutkimuksen tulokset.....	23
5.3.1	Tulosten analysointi.....	29
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA.....	30
6.1	Vastaajien määrä.....	30
6.2	Tutkimuksen tavoitteiden toteutuminen.....	31
6.3	Mitä saaduista vastauksista voidaan päätellä.....	31
6.4	Yhteenveto saaduista tuloksista.....	34
6.5	Miten tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää.....	34
6.6	Jatkotutkimusmahdollisuudet.....	35
	LÄHTEET.....	36
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on vanhemman osallisuus yläkouluikäisen nuoren koulunkäynnissä. Työni tilaajana toimii Itä-Porin yhtenäiskoulu. Valitsin aiheen, koska minua kiinnostaisi tulevaisuudessa työskennellä koulumaailmassa ja opinnäytetyön tekemisen myötä se tulisi tutummaksi. Aiheesta ei ole tehty kovin montaa opinnäytetyötä, vaan aiheeseen liittyvät työt ovat keskittyneet enemmän varhaiskasvatukseen ja kasvatuskumppanuuteen. Vanhemman osallisuus nuoren koulunkäynnissä on kiinnostava aihe ja erityisesti se, millainen rooli vanhemmalla nykypäivänä siinä on.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tutkia, miten vanhemmat ovat osallisia nuorten koulunkäynnissä yläkoulussa. Tavoitteena on kerätä vanhemmilta tietoa siitä, miten he kokevat koulun olevan yhteistyössä heidän kanssaan nuoren koulunkäyntiin liittyen. Tutkimukseni kohteena ovat 8-luokkalaisten nuorten vanhemmat. Valitsin tämän joukon kyselyni kohteeksi, koska 8-luokkalaisten vanhemmat ovat seuranneet nuoren koulunkäyntiä yläkoulussa jo yhden vuoden ajan ja osaavat näin kertoa siitä jo jonkin verran. Rajasin tutkimukseni vain yhden ikäluokan nuorten vanhempiin, jotta tuloksia olisi helpompi hyödyntää juuri Itä-Porin yhtenäiskoulun käyttöön eikä työstä tulisi liian laaja ammattikorkeakoulun opinnäytetyöksi.

Toteutan tutkimukseni tekemällä Itä-Porin yhtenäiskoulun 8-luokkalaisten nuorten vanhemmille kvantitatiivisen kyselytutkimuksen. Tutkimusten mukaan kodin ja koulun yhteistyö vähenee vuosiluokilla 7–9. Tämä on hyvin harmillista, koska juuri tuolloin nuoren voimakkaat kasvun ja kehityksen vaiheet sekä jatko-opiskelun pohdinnat ovat ajankohtaisia ja yhteistyötä tulisi pikemminkin vahvistaa. (Opetushallitus 2007, 17.) Myös muun muassa Minna Mikkilä on aiemmin tutkinut opinnäytetyössään vanhempien osallisuutta koulunkäynnin nivelvaiheessa lapsen siirtyessä alakoulusta yläkouluun. Hänen haastattelemansa koulukuraattorin mukaan vanhempien osallisuus koulumaailmaan on aktiivisimmillaan alakoulun 1. ja 2. luokalla, mutta yläkoulun alkaessa aktiivisuus selvästi heikkenee ja siitä eteenpäin koko ajan vähenee ja muuttaa

myös muotoaan. (Mikkilä 2014, 28.) Aihetta on tärkeä tutkia, koska opinnäytetyön kyselytutkimuksen tulokset antavat koululle ja myös vanhemmille tietoa muun muassa siitä, millaiseksi vanhemmat kokevat osallisuutensa nuoren koulunkäynnissä, millaista yhteistyö koulun kanssa on ja millaista he haluaisivat sen olevan. Tulosten tarkastelun kautta koulu pystyy kartoittamaan, millaista yhteistyötä vanhemmat kaipaavat ja miten sellaista voisi järjestää tai parantaa entisestään.

2 KODIN JA KOULUN VÄLINEN YHTEISTYÖ

2.1 Kodin ja koulun välisen yhteistyön lakiperusta

Perusopetuslain mukaan lapsen opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa (Perusopetuslaki 628/1998, 3 §) ja Opetushallitus päättää kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeisistä periaatteista (Perusopetuslaki 628/1998, 14 §). Valtioneuvoston asetuksessa perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta määritellään, että kasvatusta ja opetusta pitää järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa niin, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä (Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 422/2012, 4 §). Muita yhteistyötä määritteleviä valtakunnallisia ja paikallisia päätöksiä ovat esimerkiksi esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet sekä opetuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma (Opetushallitus 2007, 7).

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten vanhemmat voivat osallistua opetus- ja kasvatustyön suunnitteluun ja arviointiin. Koulun henkilöstön tulee kertoa vanhemmille muun muassa opetussuunnitelmasta, oppilashuollosta ja heidän mahdollisuudestaan osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Tämän lisäksi koulu pitäisi myös aktiivisesti pohtia erilaisia yhteistyömuotoja, jotta mahdollisuus osallistua koulutyön suunnitteluun ja arviointiin olisi taattu. Yhdessä pohdittavia kokonaisuuksia

voisivat olla esimerkiksi koulun kasvatustavoitteet, arvot sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistävä toiminta. Koulun tehtävänä on toimia aloitteellisena osapuolena yhteistyössä, mutta myös vanhempien on tärkeä olla yhteydessä kouluun kaikissa askaruttavissa asioissa. Yhteinen sitoutuminen takaa hyvät mahdollisuudet yhteistyölle, samoin kuin keskinäinen arvostus ja luottamus. (Opetushallitus 2007, 9-11.)

2.2 Kodin ja koulun välisen yhteistyön merkitys ja toteutustavat

Yhteydenpito koulun ja kodin välillä auttaa oppilasta tämän koulunkäynnissä ja on erityisen tärkeää, kun mietitään esimerkiksi tavoitteita opiskeluun tai arvioidaan oppilaan edistymistä opinnoissa. Se helpottaa myös ongelmatilanteiden selvittämistä ja auttaa muutostilanteissa, esimerkiksi kun opettaja vaihtuu tai lapsi vaihtaa koulua. (Opetushallituksen www-sivut 2015.)

Koulun ja kodin välistä yhteistyötä tehdään monin eri tavoin ja tässä vanhemmat ovat tärkeässä roolissa. He voivat pohtia yhdessä opettajan kanssa, millaista yhteistyötä he haluaisivat ja miten tiedonkulku koulunkäyntiin liittyvissä asioissa hoidetaan. Yhteistyötä ovat esimerkiksi koulun vanhempainillat, juhlat, avoimien ovien päivät, retket, oman luokan vanhempien kokoukset ja keskustelutilaisuudet, lapsen opiskelun tavoite- ja arviointikeskustelut sekä luokkatoimikunta. (Opetushallituksen www-sivut 2015.) Nykyään myös sähköpostiviestit ja Wilma ovat iso osa koulun ja vanhempien välistä kommunikaatiota.

Wilma-järjestelmä on Primuksen ja Kurre 7:n yhteinen www-liittymä, jota voivat käyttää muun muassa opettajat, opiskelijat, huoltajat, oppilashuoltoryhmä, kouluavustajat tai muu koulun henkilökunta. Wilmassa voi esimerkiksi arvioida, merkitä poissaoloja, selata työjärjestyksiä, keskustella oppilaan koulunkäyntiin liittyvistä asioista, lähettää tiedotteita esimerkiksi koulun juhlista tai vanhempainilloista, kirjata läksyjä, merkitä tulevia kokeita ja paljon muuta. Wilman käyttöön tarvitaan vain selain ja käyttäjätunnukset ja jokaiselle käyttäjäryhmälle määritellään asiat, joita he pääsevät Wilman kautta tekemään ja näkemään. (Star Soft Oy:n www-sivut 2015.)

Lisäksi vanhemmillä on myös oma vastuunsa yhteistyön toteutumisessa. Vanhempien asenteella on suuri merkitys lapsen oppimiseen ja opiskeluun ja siksi on tärkeää, että vanhemmat ovat kiinnostuneita lapsensa koulunkäynnistä ja esimerkiksi huolehtivat koulutehtävien tekemisestä lapsen ikätaso huomioon ottaen. Jos tehtävien tekemisessä ilmenee ongelmia, vanhemmat huomaavat ne ja voivat olla yhteydessä kouluun vaikeuksista. Samalla tavalla vanhempien olisi hyvä informoida koulua myös kodin erityistilanteista, jotka voivat vaikuttaa lapsen koulunkäyntiin. Tämä tukee osaltaan lapsen kouluhyvinvointia ja oppimista, kun erityistilanteet voidaan ottaa huomioon lapsen koulutyöskentelyssä. (Opetushallitus 2007, 15-16.)

Osa oppilaista ei saa riittävästi tukea jokapäiväisessä arjessa, koska vanhempien kyky huolehtia omasta kasvatustuostaan on heikentynyt ja tällöin moniammatillisen yhteistyön merkitys kodin ja koulun yhteistyössä korostuu. Monissa kouluissa toimii opilashuoltoryhmä, johon kuuluu usein esimerkiksi rehtori tai apulaisrehtori, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, koulupsykologi, koulukuraattori ja terveydenhoitaja. Kodin ja koulun yhteistyössä eteen voi tulla tilanteita, joissa lapsen edun ja lapsen suojelun kannalta täytyy tehdä lastensuojeluilmoitus. (Opetushallitus 2007, 27.)

Toisaalta kodin ja koulun yhteistyössä on ilmennyt myös ylilyöntejä, kuten oppilaiden Facebookiin perustama viharyhmä sähköiselle viestimisväline Wilmalle tai vanhempien oudot Wilma-viestit opettajille. Satakunnan Kansa uutisoi Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksesta, jossa eräs opettaja avautui vanhempien yhteydenotoista Wilmassa ja omassa jutussaan Satakunnan Kansa mainitsi myös Facebookin viharyhmän. Jutun mukaan oppilaat ovat jo opettajan mielipidekirjoitusta aiemmin perustaneet viharyhmän ”Wilma pilasi elämäni”, jossa he jakavat Wilma-järjestelmään saamiaan kommentteja opettajilta ja ilmaisevat tukensa muille ja vihansa Wilmaa kohtaan. Oppilaiden mielestä Wilma on kuin rikosrekisteri, jonne opettajat voivat kirjata koulussa tapahtuvia asioita, usein hyvin negatiiviseen sävyyn. (Vanhemmilta ylilyöntejä Wilmassa... 2015.)

Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksessa nimimerkki Väsynyt opettaja kertoo, että sosiaalisen median ja älypuhelinien aikakaudella vanhemmat purkavat tuntojaan ja kommentoivat asioita hyvin herkästi netissä ja sama trendi näkyy myös koulun arjessa.

Kirjoittaja toivoisikin, että vanhemmat myös soittelisivat tai tulisivat käymään koululla, koska kynnyksensä sanoa puhelimitse tai kasvotusten Wilmassa kirjoitettuja asioita olisi luultavasti paljon korkeampi ja ylilyönnit jäisivät vähemmälle. Kirjoittajan mukaan vanhemmat ovat Wilma-viesteissä mm. haukkuneet ex-puolisoaan, kertoneet yksityiskohtaisesti lapsensa yskästä edellisenä yönä, pyytäneet opettajalta hammashoitolaan yhteystietoja tai mahdollisuutta, että opettaja palauttaisi lapsen lainaamat kirjat heidän puolestaan kirjastoon. (Wilma-viesteissä on vanhemmilta... 2015.)

2.3 Muutosvaiheiden haasteet kodin ja koulun välisessä yhteistyössä

Merkittävä haastekohta kodin ja koulun yhteistyölle on nuoren siirtyminen 6. luokalta 7. luokalle. Yläkoulussa oppiaineita tulee lisää, luokanopettajan tilalle luokanvalvoja ja aineopettajat ja oman luokan tilalle aineluokat. Jotkut oppilaat saattavat joutua vaihtamaan koulua suurempaan yksikköön, jolloin uusi koulu tuo mukanaan uuden toimintakulttuurin ja kodin ja koulun yhteistyön toimintatavat saattavat muuttua. Tutkimusten mukaan kodin ja koulun yhteistyö vähenee vuosiluokilla 7–9. Tämä on hyvin harmillista, koska juuri kun nuoren voimakkaat kasvun ja kehityksen vaiheet ovat päällä, vanhemmat ja koulu siirtyvät etäämmälle toisistaan. Samaan kohtaan ajoittuvat myös jatko-opiskelun pohdinnat ja niiden kannalta ratkaisevat hetket. Yhteistyötä tulisikin erityisesti vahvistaa siirtymävaiheessa kuudennelta seitsemännelle luokalle ja perusopetuksen luokilla 7–9. Näiden siirtymävaiheiden lisäksi koulunkäynnissä on myös muita muutosvaiheita, joissa kodin ja koulun yhteistyöllä on suuri merkitys ja rooli. Esimerkiksi koulun vaihtamisen yhteydessä toimivalla vanhempien ja koulun välisellä yhteistyöllä voidaan edistää sekä oppilaiden että myös vanhempien siirtymistä ja sopeutumista uuteen kouluun. Opettajan vaihtuessa vanhempien kanssa on hyvä keskustella kodin ja koulun yhteistyön toimintatavoista ja koulun tulee aina perehdyttää myös sijaiset niihin. (Opetushallitus 2007, 17–18.)

2.4 Kasvatusvastuu

Opetushallitus linjaa, että ”vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta. Koulu vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Koulun

tehtävä on antaa huoltajille tietoa niin, että he voivat seurata ja edistää lapsensa koulunkäyntiä ja oppimista. Kodin ja koulun yhteistyö on välttämätöntä, jotta koulutyö onnistuu.” (Opetushallituksen www-sivut 2015.)

Vuoden 2000 Väestöliiton perhebarometrin (Seppälä 2000, 23) mukaan suurin osa vanhemmista oli sitä mieltä, että kasvatusvastuu jakautui tasapuolisesti vanhempien ja ammattikasvattajien välillä, kun taas suurin osa ammattikasvattajista koki, että kasvatusvastuu on liikaa heidän harteillaan. Toisaalta osa vanhemmista oli myös sitä mieltä, että kasvatusvastuu on liikaa heidän kontollaan, mutta yksikään ammattikasvattajista ei ollut tätä mieltä.

Ammattikasvattajien mielestä syy siihen, että he joutuvat ottamaan liikaa kasvatusvastuuta on se, että työelämän vaatimukset kasvavat, perheen yhteistä aikaa on vähemmän ja vanhemmat tuntevat olonsa epävarmoiksi kasvattajina. Vanhemmat eivät heidän mukaansa uskalla, kykene tai viitsi ottaa vastuuta lapsen kasvatuksesta, vaan muut asiat, esimerkiksi työ ja harrastukset, koetaan tärkeämmiksi. Tämän vuoksi koulu tai nuorempien lasten kohdalla päiväkoti joutuvat ottamaan sitä vastuuta, joka kuuluisi vanhemmille. Vanhempien mielipide ammattikasvattajien tehtävästä taas oli se, että heidän tehtävänään olisi pääasiassa tukea vanhempia kasvatustehtävässä ja että ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta on perheellä ja vanhemmilla. (Seppälä 2000, 23–25.)

3 VANHEMPIEN OSALLISUUS NUOREN KOULUNKÄYNNISSÄ

3.1 Osallisuuden määritelmä

Laajasti ymmärrettynä osallisuus on yhteisöön liittymistä, kuulumista ja siihen vaikuttamista. Sen rakentuminen on vastavuoroista toimintaa, joka edellyttää yhteisöltä sen jäsenten huomioon ottamista ja jäseniltä aktiivista mukaan tulemistä. (Oranen 2008, 9.) Osallisuuden lisääminen, hyvinvoinnin edistäminen ja myös syrjäytymisen ehkäisy edellyttävät yhteisöllisyyttä (Järjestötietopalvelu Jellin www-sivut 2015).

Osallisuus on aitoa kuulluksi tulemista, mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämään ja ympäristöön sekä myös sitoutumista ja vaikuttamista, vastuun ottamista. Kotiosallisuutta on esimerkiksi vanhempien osallisuustietoisuuden lisääntyminen, ymmärrys kodin antamien mallien ja asenteiden merkityksestä lasten kasvatuksessa, osallisuuden pohtiminen perheiden arjessa, perheen hyvinvoinnin lisääntyminen yhteisen tekemisen kautta, koulujen vanhempaintoimintaan osallistuminen sekä kodin ja koulun väliin yhteistyöhön vaikuttaminen. Kouluosallisuutta taas on elinvoimainen ja ohjattu oppilaskuntatoiminta, oppilaiden, vanhempien ja koulujen yhteistyö ja saumaton tiedon kulku, osallisuuskasvatus koulun yhteisissä tapahtumissa, joissa ovat läsnä oppilaat, vanhemmat ja koulun henkilöstö sekä uudenlainen näkökulma arjen koulutyön kehittämiseen. (Suomen vanhempainliiton www-sivut 2015.)

3.2 Vanhempien osallisuus nuoren koulunkäynnissä ja sen merkitys

Minna Mikkilä tutki opinnäytetyössään vanhempien osallisuutta koulunkäynnin nivelvaiheessa lapsen siirtyessä alakoulusta yläkouluun. Hänen haastattelemansa koulukuraattorin mukaan vanhempien osallisuus koulumaailmaan on aktiivisimmillaan alakoulun 1. ja 2. luokalla. Koko alakoulun ajan vanhemmat ovat hyvin mukana lapsen koulumaailmassa, mutta yläkoulun alkaessa aktiivisuus selvästi heikkenee ja siitä eteenpäin koko ajan vähenee ja muuttuu myös muotoaan. Kuraattorin mukaan tähän saattavat vaikuttaa ajatukset nuoren aikuistumisesta ja omillaan pärjäämisestä. Myös alakoulussa luokanopettajajärjestelmä vaikuttaa siihen, että luokan sisäinen vuorovaikutus ja vanhempien läsnäolo on tiivistä, kun taas yläkoulussa luokanopettajan korvaavat aineopettajat. Alakoulussa luokat ovat yhteisöllisempiä johtuen osittain myös samana pysyvistä opettajista. (Mikkilä 2014, 28–29.)

Kuraattori toteaa, että vanhemman ei tarvitse osallistua koulun vanhempainiltoihin tai olla koulun kanssa tekemisissä muuten, kunhan hän osallistuu ja on läsnä intensiivisesti ja aidosti nuorensa elämässä muulla tavalla. Läsnäolo ja tietoisuus nuoren elämästä ja asioista on tärkeää. Jossain perheessä vanhemmat eivät käy vanhempainiloissa tai luokan keskinäisissä vanhempaintapaamisissa, mutta silti arkea eletään vuorovaikutuksessa keskenään ja yhdessä. (Mikkilä 2014, 29.)

Mikkilän haastatteleman kuraattorin mukaan vanhempien osallisuudella lapsen elämään ja koulunkäyntiin on suuri merkitys. Vanhemman kiinnostus lapsen arkea ja elämää kohtaan tuottaa molemminpuolista kunnioitusta. Kun aikuinen on kiinnostunut lapsen asioista ja läsnä tämän elämässä aidosti ja intensiivisesti, se tuottaa lapselle paljon positiivisia tunteita. Lapsi kunnioittaa aikuisen asettamia rajoja ja aikuista, koska hän kokee tulevansa kuulluksi ja nähdyksi. Kuraattori muistuttaa myös, että se miten ja mistä nuorelle annetaan palautetta, on oleellista. (Mikkilä 2014, 29.)

Kuten jo aiemmin tuli todettua, paikallinen opetussuunnitelma on se kokonaisuus, joka määrittelee, miten vanhemmat voivat osallistua lapsensa opetus- ja kasvatustyön suunnitteluun ja arviointiin. Lisäksi koulun henkilöstön tulee aktiivisesti kertoa tästä mahdollisuudesta osallistua ja pohtia erilaisia yhteistyömuotoja suunnitteluun ja arviointiin. (Opetushallitus 2007, 9-10.)

Stakesin ja Suomen vanhempainliiton yhteisessä, osallisuuteen liittyvässä kyselyssä peruskoulujen vanhempainyhdistyksille ilmeni, että vanhempainyhdistysten rooli on selkiytymätön kouluyhteisössä, kunnassa ja kansanterveystyössä. Kyselyn mukaan vanhempainyhdistyksillä on halua osallistua koulun toiminnan kehittämiseen ja kouluhyvinvoinnin tukemiseen, mutta monissa yhdistyksissä ei kuitenkaan tiedetä mihin ja miten osallistua. Vastauksista välittyi, että kaikki peruskoulut eivät ole olleet erityisen innostuneita mahdollistamaan vanhempainyhdistysten aktiivisempaa osallistumista. Useimpien vanhempainyhdistysten roolina on edelleen varainhankinta ja mukavien tempausten ja tapahtumien järjestäminen, mutta vanhempia ei haluta esimerkiksi lastensa edunvalvojiksi tai muuten osallisiksi kouluyhteisön johtamiseen. (Rimpelä, Metso, Saaristo & Wiss 2008, 46.)

Vanhempainyhdistysten ohella vanhemmat voivat osallistua peruskoulun kehittämiseen johtokunnassa, jos siinä on mukana myös huoltajien edustajat. Aktiivisen vanhempainyhdistyksen ja johtokunnan yhdistelmä lisäsi enemmän osallisuutta kuin kumpikaan yksin. Tutkimuksen tulosten perusteella vanhempainyhdistykset ja johtokunnat eivät ole toistensa vaihtoehtoja, vaan yhdessä mahdollistavat tehokkaamman osallisuuden kuin kumpikaan yksinään. (Rimpelä, Metso, Saaristo & Wiss 2008, 46–47.)

Osallisuuden välttämätön edellytys on, että vanhemmilla on mahdollisuus tietää, miten koulu yhteisö ja sen oppilashuoltopalvelut käytännössä toimivat ja miten niiden voimavarat ja toiminta suhtautuvat kansallisiin suosituksiin (Rimpelä, Metso, Saaristo & Wiss 2008, 48).

Tutkimuksessa vastauksia kerättiin 246 vanhempainyhdistykseltä, joista 71 % toimi 1.-6. vuosiluokkien peruskouluissa, 15 % 7.-9. vuosiluokkien peruskouluissa ja 14 % yhtenäisissä peruskouluissa (Rimpelä, Metso, Saaristo & Wiss 2008, 3).

3.3 Vanhempien suhtautuminen nuoren koulunkäyntiin

Koulunkäynti on nuorelle vaativaa työtä ja siksi nuori tarvitsee vanhemmat, jotka ovat kiinnostuneita hänen koulunkäynnistään. Esimerkiksi luvattomiin poissaoloihin, oppimisvaikeuksiin, häiritsevään käytökseen ja opiskeluhaluttomuuteen tulee puuttua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Vaikeudet koulussa voivat johtaa tulevaisuudessa vaikeuksiin selvitä elämästä. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton vanhempainnetin www-sivut 2015.)

Vanhemman omat koulukokemukset vaikuttavat paljon siihen, miten hän puhuu koulusta ja tukee nuorta tämän koulunkäynnissä, koska esimerkiksi negatiiviset koulukokemukset välittyvät nuorelle huomaamatta vanhemman puhettavassa ja kannustuksessa. Vanhemman onkin syytä pohtia, miten tukea omaa nuorta niin, että tämä ei joutuisi kokemaan vastaavia ikäviä asioita koulussa. Lisäksi on hyvä miettiä, mitä se kertoo nuorelle vanhemman kiinnostuksesta koulunkäyntiään kohtaan, jos vanhempi jättää usein vanhempainiltoja väliin. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton vanhempainnetin www-sivut 2015.)

Kouluasioissa vanhemman asenne antaa nuorelle mallin siitä, miten opettajiin ja heidän opettamiinsa aineisiin kannattaa suhtautua. Vanhemman on hyvä tiedostaa, että usein he odottavat opettajilta samaa täydellisyyttä kuin joltain muultakin ammattikunnalta, kuten poliiseilta tai lääkäreiltä. Vanhempien sietokyky opettajan inhimilliseen puutteellisuuteen on hyvää suvaitsevaisuuskasvatusta nuorelle. Kouluun liittyviä asioita saa toki arvostella, mutta monien opettajien ohjeen mukaan tätä ei pitäisi tehdä

lapsen tai nuoren kuullen. Kritisoinnin ei myöskään pitäisi tapahtua tavalla, josta nuori saa verukkeen halveksia koulua, opettajaa tai oppiainetta. (Alaja 2007, 100–101.)

Vanhemman ensisijaisena tehtävä on huolehtia, että nuori käy koulua ja myös ottaa itse vastuuta koulustaan. Vanhemman tulisi myös huolehtia opiskelun perusedellytyksistä eli siitä, että nuori saa riittävästi unta, ruokaa ja liikuntaa sekä mahdollistaa nuorelle rauhallinen tila keskittyä koulutehtäviin. Parasta tukea vanhempi antaa olemalla kiinnostunut nuoren koulunkäynnistä ja esimerkiksi auttamalla läksyjen teossa ja kokeisiin lukemisessa. On hyvä kuitenkin muistaa, että vanhemmat tai opettajat eivät voi hoitaa opiskelua nuoren puolesta ja kotitehtävät nuoren on tehtävä itse. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton vanhempainnetin www-sivut 2015.)

Esimerkiksi koulunkäynnistä kieltäytyvien nuorten vanhemmat ovat yleensä tietoisia poissaoloista, mutta eivät jostain syystä puutu niihin tai eivät kykene saamaan nuorta lähtemään kouluun. Nuori saattaa tämän seurauksena ajatella, että ketään ei kiinnosta hänen kouluun menonsa tai kukaan ei voi auttaa koulumotivaation parantamisessa. Koulusta kieltäytymisen taustalta löytyy usein heikkojen kotiolojen lisäksi huono koululmapiiri, läsnä olevan aikuisen tuen puute ja nuorten heikko osallisuus heitä koskevissa asioissa. (Pelkonen 2013.)

Vanhempien suhtautuminen myönteisesti ja kannustavasti nuoren koulunkäyntiin ja sen merkityksen korostaminen nuoren elämässä on hyvin tärkeää. Koulussa aikuisten asenteet taas vaikuttavat siihen, miten vastaanottavaksi nuori koulun ilmapiirin kokee. Aikuisten tulee olla aktiivisia ja osoittaa kiinnostusta nuoren elämää ja koulunkäyntiä kohtaan. Aikuisen tuki on erityisen tärkeää, jos nuoren elämäntilanne on vaikea eikä hän pysty huolehtimaan asioistaan vaaditulla tavalla. Aikuisten käytös, hyväksyvä asenne ja myönteinen suhtautuminen nuoreen vaikuttavat siihen, että nuori alkaa nähdä itsensä ja koulunkäyntinsä niin tärkeänä asiana itselleen ja muille että koulunkäynnistä kieltäytyvä nuori palaa kouluun ja koulumotivaatio paranee. Tämän lisäksi aikuisten asenteet ja koulun ilmapiiri vaikuttavat siihen, millaisiksi nuoret kokevat osallisuutensa ja vaikutusmahdollisuutensa koulussa. (Pelkonen 2013.)

3.4 Vanhempainyhdistystoiminta

Vanhemmat voivat yhdessä osallistua koulun kehittämiseen, opetus- ja kasvatustehtävissä tukemiseen sekä lapsia ja perheitä koskevaan päätöksentekoon vaikuttamiseen omassa kunnassa vanhempaintoiminnan kautta. Vanhempaintoiminta on vapaaehtoista yhdessä tekemistä ja vaikuttamista. Se voi olla luokkakohtaista toimintaa tai koko koulun kaikkien vanhempien yhteistä toimintaa. Yhdistykset esimerkiksi nostavat asioita esiin erilaisissa tilaisuuksissa, kampanjoilla, kannanotoilla ja yhteydenotoilla viranhaltijoihin ja luottamushenkilöihin. Yhdistysten toimintaa ohjaavat sen säännöt ja toimintasuunnitelma, joka tehdään vuosittain. (Suomen vanhempainliiton www-sivut 2015.)

Eri puolilla Suomea toimii myös alueellisia vanhempainyhdistyksiä eli alueyhdistyksiä, jotka kokoavat kunnan tai laajemman alueen vanhemmat yhteen. Alueyhdistys on jonkin alueen vanhempien ja vanhempainyhdistysten yhteistyö- ja vaikuttamiskanava sekä kunnan yhteistyökumppani kodin ja koulun välisessä yhteistyössä. Alueyhdistykset toimivat vanhempainyhdistysten yhteistyöelimenä kunnissa ja tuovat esiin vanhempainyhdistysten kannanottoja koulutusta ja kasvatusta koskevissa kysymyksissä. (Suomen vanhempainliiton www-sivut 2015.)

3.5 Nuorten osallisuus

Myös nuoret olisi tärkeää ottaa osallisiksi koulussa tapahtuvaan viestintään ja kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. Helsingin Sanomien mielipidepalstalla on keskusteltu paljon Wilma-järjestelmän hyödyistä ja haitoista sekä sen viestintäperiaatteista. Osa vanhemmista kokee, että opettajien kirjaamat Wilma-viestit ovat pääosin kielteisiä, oppilaiden arviointi on jatkuvaa, myönteistä palautetta ei juuri kirjata ja yhtenäistä linjaa viestinnässä ei ole. Opettajat taas ovat sitä mieltä, että heidän aikansa ei riitä kaiken hyvän käytöksen huomioimiseen ja kirjaamiseen ja että Wilma-viestintä toimii, jos vanhemmat seuraavat merkintöjä päivittäin ja ottavat asiat puheeksi lapsensa kanssa kotona. Opettaja Hannu Tuominen kirjoittaa mielipidekirjoituksessaan, että kiistelyn sijaan siitä, kuka Wilmaa osaa tai ei osaa käyttää oikein, olisi hyödyllisempää keskittyä jakamaan kokemuksia sellaisesta Wilman käytöstä, josta opettajat, huoltajat ja oppilaat

ovat hyötyneet. Tuomisen kokemusten mukaan viestintä kouluissa voi onnistua vain, jos oppilaat ovat siinä mukana. Olisi tärkeää sopia Wilma-viestinnän periaatteista oppilaiden kanssa heidän mielipiteitään kuunnellen ja varsinkin yläkoulussa oppilaan selän takana kirjoittelua pitää välttää. Tuomisen mukaan koulu ei kehity, ellei oppilasta oteta uudella tavalla osalliseksi oppimisen suunnitteluun ja arviointiin ja siksi esimerkiksi Wilman käyttöä kannattaisi miettiä tästä näkökulmasta katsottuna. (Vilkas Wilma-keskustelu jatkuu... 2015.)

4 MURROSikäISEN VANHEMPANA TOIMIMINEN

4.1 Murrosikäinen nuori

Murrosikäiset nuoret ovat riippuvaisia kavereiden mielipiteistä ja heidän hyväksynnästäään. Varhaisnuoren tytön tai pojan on vaikea sanoa ei, kun hänelle esimerkiksi tarjotaan päihteitä tai yllytetään tekemään jotain tyhmää. Nuori haluaa ehdottomasti kuulua kaveriporukkaan ja olla muiden hyväksymä. (Sinkkonen 2010, 43–44.)

Varhaisnuoren kypsymättömyys ja lyhytjänteisyys vaikeuttavat pitkäjänteisyyttä vaativaa opiskelua ja käytöksessä tapahtuvat muutokset ja keskittymisvaikeudet aiheuttavat usein ongelmia koulussa. Näiden seurauksena nuori usein ottaa yhteen opettajien kanssa, opiskelu vaikeutuu, motivaatio laskee ja koulumenestys heikkenee. Vanhempien ja opettajien tehtävänä on olla tukena tunnemyrskyissä, välittää ja osoittaa turvalliset rajat näyttää voimakkaita tunteita. Murrosikäinen nuori lokeroi ihmiset joko hyviin tai pahoihin ja tämän vuoksi joku opettaja voi nuoren mielestä jostain syystä olla todella ärsyttävä ja näin myös ärsyttävän opettajan oppiaineesta tulee vastenmielinen. Vanhempien tehtävänä on auttaa nuorta löytämään oppiaineesta jotain hyvää ja mielenkiintoista. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton vanhempainnetin www-sivut 2015.)

Sinkkonen (2010, 53) esittää väitteen, että murrosikäisen tulevan lapsen paras liittolainen on hiukan konservatiivinen vanhempi, joka on ja pysyy suunnilleen samanlaisena kuin on aina ollutkin. Sellaisesta vanhemmasta on paljon helpompi itsenäistyä, kuin

sellaisesta, joka kulkee nuoren perässä, tunkeutuu hänen reviirilleen ja yrittää ymmärtää kaikkein hölmöimpiäkin ideoita ja ajatuksia. Nuori tarvitsee aika ajoin kuuntelijaa ja keskustelukumppania, johon rooliin hänen vanhempansa sopii erinomaisesti. Nuori tarvitsee myös aikuisen tukea ja ymmärrystä ja toisinaan taas lujaa mutta lämmintä vastustusta typerille ideoille.

Koti, jossa virheet ovat sallittuja, on paras kasvupaikka murrosikäiselle. Sellaisessa kodissa lapsi uskaltaa kertoa epäonnistumisistaan ja mokistaan. Jokainen perheenjäsen hyväksytään virheistään huolimatta ja ongelmiin pystytään etsimään ratkaisuja yhdessä ilman vihaista ilmapiiriä ja syyttelyä. (Alaja 2007, 53.)

4.2 Murrosikäisen vanhempana toimiminen

Schmitt ja Piha (Kriisikeskus Turvapoijun www-sivut 2013) määrittelevät artikkelissaan vanhemmuudesta, että vanhempana oleminen (parenthood) on vanhemmaksi tulemisen kautta muodostuva ja kehittyvä psyykinen mielentila, kun taas vanhempana toimiminen (parenting) kuvaa niitä vanhemman konkreettisia käyttäytymistapoja, joilla hän suhtautuu lapseensa tämän kasvun ja kehityksen aikana.

Nuori tarvitsee vanhemmiltaan kolmea asiaa: Turvallisuutta ja riittävää huolenpitoa, esikuvana olemista ja samaistumismallia sekä arvovaltaa, ei auktoriteettia. Nuoret tarvitsevat mallin turvallisesta, riittävän pitkäkestoisesta ja hyvästä vanhempien parisuhteesta. Tätä kautta he voivat kokea riittävän hyvää vanhemmuutta ja perheen sisäistä turvallisuutta. (Malinen & Kumpula 2005, 45.)

Nuori toivoo vanhemmiltaan, että hänelle annetaan riittävästi ymmärtämystä, hellyyttä ja positiivista huomiota. Nuorta pitää kehua, kannustaa ja kiittää sekä huomata hänessä myös hyviä asioita. Nuori toivoo, että vanhemmat kohtelevat häntä kunnioittavasti ja huolehtivat hänen turvallisuudesta asettamalla selkeät säännöt ja rajat. Vanhempien pitää myös kestää nuoren kiukku kun häntä kieltää tai rajoittaa. Vanhemman ei pidä

lähteä nuoren tasolle riitelemään, vaan pysyä aikuisen roolissa, eikä nuorelta ei pitä vaatia itsenäisyyttä liian varhain. (Tikkanen & Härkönen 2010, 13.)

Jos vanhemmalla herää huoli nuoren kummallisesta käytöksestä, siitä on ensin hyvä kysyä nuorelta itseltään. Se on myös paras tapa säilyttää luottamus, koska nuori usein inhoaa sitä, että hänen asioitaan käydään läpi hänen selkänsä takana. Keskustelutilanteessa parhaita ovat tavalliset, välittävät kysymykset. Jos puheyhteys nuoreen on jo lapsuudesta asti ollut hyvä ja olemassa, murrosikäinen kyllä puhuu vanhemmilleen. (Hirvasnoro 2008.)

4.3 Vanhemmuuden haasteet

Nykyaikana haasteita vanhemmuudelle asettaa yhteiskunta, jossa korostuvat mm. yksilöllisyys ja omaa aika, työelämässä suoriutuminen, jatkuva muutos ja uuden oppimista sekä teknologian kehityksessä mukana pysyminen (Väestöliiton www-sivut 2015). Samaan aikaan tietoa ja odotuksia vanhemmuudesta tulee monelta suunnalta ja ne ovat usein ristiriidassa keskenään. Yksi taho tehoittaa panostamaan vanhemmuuteen ja toinen taas on sitä mieltä, etteivät vanhemmat juuri ole merkittävässä asemassa nuoren elämässä vaan enemmänkin esimerkiksi kaveripiiri. Työelämän muuttuminen on tuonut mukanaan kiireen eikä lasten kanssa enää välttämättä ehditä olemaan tarpeeksi. Työ vie liikaa energiaa ja silloin vanhempana oleminen jää taka-alalle. Työn ja perheen yhteensovittaminen on tällä hetkellä yksi vanhempien kovimmista haasteista. Lisäksi perheen sosiaaliset verkostot ovat nykyään heikommat. Isovanhemmat asuvat usein kaukana eikä naapureilta enää pyydetä apua. (Rönkä & Kinnunen 2002, 4-5.)

4.4 Koulunkäynnin ongelmat ja oppimisvaikeudet

Opettaja on yhteydessä kotiin yleensä silloin, kun nuoren koulunkäynnissä ilmenee ongelmia. Opettaja on usein keskustellut myös esimerkiksi muiden opettajien kanssa nuoren tilanteesta ja hankkinut tietoa siitä, miten nuori toimii muilla tunneilla eli nä-

kyvätkö ongelmat vain tietyillä oppitunneilla vai liittyvätkö ne laajemmin nuoren koulunkäyntiin. Vaikka yhteydenotto koulusta saattaa yllättää eikä vanhempien mielestä nuoren koulunkäynnissä ole mitään huolestuttavaa, koulun ilmaisema huoli kannattaa silti ottaa tosissaan. Nuori nimittäin voi käyttäytyä hyvin eri tavalla koulussa kuin kotona ollessaan. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton vanhempainnetin [www-sivut 2015](#).)

Koulunkäynnin ongelmat voivat ilmetä oppimisen pulmina, vuorovaikutusongelmina, tunne-elämän häiriöinä tai käytöshäiriöinä. Myös hyvin käyttäytyvillä oppilailla voi olla ongelmia ja he saattavat olla todella väsyneitä eikä mikään oikein kiinnosta. Ongelmien taustalla voi olla jokin nuoren perheen ongelma tai kriisi, esimerkiksi perhe-riita tai avioero, johon nuori reagoi. Ne voivat liittyä kouluun ja kavereihin, ehkä koulukiusaamiseen, päihdekokeiluihin tai seurustelusuhteen katkeamiseen. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton vanhempainnetin [www-sivut 2015](#).)

Vanhemmat ovat tärkeässä asemassa auttamassa nuorta hoitamaan opiskelunsa ja selvittämään koulunkäynnin vaikeuksia ja ongelmia. Jos huoli nuoren koulunkäynnistä herää, vanhemman kannattaa ensimmäiseksi keskustella asiasta nuoren kanssa ja kertoa hänelle huolestaan. Vanhemman kannattaa myös varmistaa, että opiskelun perusedellytykset ovat kunnossa, eli nuori nukkuu, syö ja liikkuu riittävästi ja että vapaa-aikana on mielekästä tekemistä koulutyön rinnalla. Myös hyvä kodin ja koulun välinen yhteistyö auttaa ongelmatilanteiden selvittämisessä. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton vanhempainnetin [www-sivut 2015](#).)

Oppimisvaikeuksia voi ilmetä esimerkiksi lukemisen, kirjoittamisen tai matematiikan taitojen alueella. Niihin voi liittyä myös erilaisia tarkkaavuuden ongelmia ja ne esiintyvät usein päällekkäin erilaisina yhdistelminä. Erityisiä oppimisvaikeuksia ovat esimerkiksi lukivaikeus (dysleksia), lukivaikeutta laajempi kielellinen vaikeus, hahmotusvaikeus ja matematiikan vaikeus. (Haapasalo, Korkeamäki, Nukari, Reiterä-Paajanen & Saarelainen 2009, 9-10.) Myös muisti- ja keskittymisvaikeudet, motorinen leivottomuus ja ongelmat hienomotoristen taitojen kanssa asettavat haasteita oppimiselle (Mannerheimin Lastensuojeluliiton vanhempainnetin [www-sivut 2015](#)).

Monissa oppilaitoksissa toimii oppilashuoltoryhmä ja sen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia ja terveydenhuoltoa sekä auttaa häntä opintojen sosiaalisissa ongelmatilanteissa. Oppilaitoksessa erityisen tuen ja erityisopetuksen tavoitteena on kehittää opiskelijan oppimisvalmiuksia tai työskentelytaitoja sekä tukea opintojen edistymistä ja loppuun saattamista. Erityisopetus voi olla myös muuta tukitoimintaa, kuten ylimääräistä ohjausta ja neuvontaa tai lukiopetusta. (Haapasalo, Korkeamäki, Nukari, Reiterä-Paajanen & Saarelainen 2009, 22.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TULOKSET

5.1 Tutkimus ja sen toteutus

Tutkimukseni tavoitteena oli tutkia, miten vanhemmat ovat osallisia nuorten koulunkäynnissä yläkoulussa ja kerätä vanhemmilta tietoa siitä, miten he kokevat koulun olevan yhteistyössä heidän kanssaan nuoren koulunkäyntiin liittyen. Toteutin tutkimuksen laatimalla Itä-Porin yhtenäiskoulun 8-luokkalaisten nuorten vanhemmille kvantitatiivisen kyselytutkimuksen, johon vastattiin internetissä. Pohdimme yhdessä tilaajakoulun opinnäytetyöni yhteyshenkilön eli koulukuraattorin kanssa miten toteuttaisimme kyselytutkimuksen vanhemmille. Itse olin miettinyt paperisten kyselylomakkeiden lähettämistä kotiin tai Wilma-järjestelmään tehtävää kyselyä. Pienen pohdinnan jälkeen kuraattori ehdotti, että tekisin kyselyn jollain internetistä löytyvällä laatisohjelmalla ja hän voisi liittää siitä saatavan linkin vanhemmille lähetettävään Wilma-viestiin. Päädyimme tähän vaihtoehtoon, koska Wilman kautta kuraattori pystyi seuraamaan, ketkä vanhemmista ovat lukeneet viestin ja ketkä eivät ja sen kautta sain lähetettyä myös saatekirjeen. Kyselyn laadinta erillisellä ohjelmalla oli hyvä menettelytapa myös minulle, koska ohjelmaan luodun käyttäjätunnuksen avulla pääsin seuraamaan reaaliajassa kuinka moni oli vastannut kyselyyn.

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä on tutkimustapa, jossa tutkittavia asioita ja niiden ominaisuuksia käsitellään yleisesti kuvaillen numeroiden avulla. Tutkimuksen tekijä saa tutkimustiedon numeroina tai laadullinen aineisto ryhmitellään numeeriseen muotoon. Tulokset esitetään numeroina ja tutkija tulkitsee ja selittää

olennaisen numerotiedon sanallisesti. Hän kuvaa, millä tavalla eri asiat liittyvät toisiinsa tai eroavat toisistaan. Määrällisen tutkimuksen ominaispiirteitä ovat tiedon strukturointi, mittaaminen, tiedon esittäminen numeroin, tutkimuksen objektiivisuus ja vastaajien suuri lukumäärä. Tutkimuksessa käytetään usein kyselyä tutkimusaineiston keräämiseen. (Vilka 2007, 13–17.) Valitsin työni tutkimusmenetelmäksi määrällisen tutkimuksen, sillä se sopi tutkimukseni tarkoitukseen parhaiten. Valitsin menetelmän, koska vastaajia oli melko suuri määrä, tutkimuksessani esiintyvät tutkittavat asiat olisi helppo muuttaa mitattavaan muotoon ja käsitellä vastausten antamaa numeerista tietoa. Internetissä tehty kysely oli helppo toteuttaa ja vastata sekä vastausten analysointi onnistui vaivattomasti.

Laadin kyselyn KyselyNetti-sivuston avulla. Laadintaohjelma oli ilmainen ja vaati vain rekisteröitymistä palveluun ja sitä oli myös hyvin helppo käyttää. Laadin kyselyn opinnäytetyöni teoriaosion ja asettamani tutkimuskysymyksen pohjalta ohjelmalla ja sain siitä suoraan kyselyyn vievän linkin. Laitoin kuraattorille noin viikkoa ennen varsinaisen kyselyn lähettämistä, viikolla 45, saatekirjeen tekstin (Liite 1), jonka hän liitti Wilma-viestiin perusjoukkoon kuuluville vanhemmille lähetettäväksi. Kyselyyn vastattiin nimettömästi ja jokainen vastaus kirjautui ohjelmaan numeroyhdistelmänä.

Viikon 46 alussa kuraattori laati vanhemmille Wilma-viestin, joka sisälsi lyhyet alku sanat kyselystä ja linkin, jonka kautta kyselyyn pääsi vastaamaan. Alkusanoissa kerroin vanhemmille muun muassa vastausten pysymisestä anonyymina, mihin asti vastausaikaa oli ja kiitin osallistumisesta tutkimukseen. Vastaajilla oli viikko aikaa vastata kyselyyn. Annoin kyselyn olla kuitenkin auki vielä varsinaisen vastausajan päättymisen jälkeen, yhteensä 17 päivää, koska minulla oli vielä aikaa odottaa vastauksia ja huomasin, että niitä tulikin useita vastausajan umpeutumisen jälkeen. Suljin kyselyn viikon 48 lopussa. Kysely lähti yhteensä 64 huoltajalle.

Tutkimuskyselyssä oli monivalintakysymyksiä, joissa sai valita useamman kuin yhden vaihtoehdon, yksittäisvalintakysymyksiä, kysymyksiä, joissa oli annettujen vaihtoehtojen lisäksi avoin vastauskenttä omaa vastausta varten, kysymys, jossa oli yksittäiset vastausvaihtoehdot kyllä tai ei sekä muutama avoin kysymys. Suurin osa kysymyksistä oli pakollisia eli osallistujan oli pakko vastata niihin tai muuten kyselyä ei voinut jatkaa. Määritin kysymykset pakollisiksi, koska halusin nostaa vastaajien kynnystä jättää

kyselyyn vastaaminen kesken ja näin maksimoida lähetettyjen vastausten määrän. Laitoinkin kuitenkin muutaman kysymyksen vapaaehtoiseksi vastata, koska en halunnut että vastaajalle tulee sellainen olo, että joutuu keksimään väkisin jotain kirjoitettavaa ja kyselyyn vastaaminen pitkittyy. Vapaaehtoiset kysymykset olivat sellaisia, joissa sai omin sanoin kertoa kysytystä asiasta. Kysymyksiä oli yhteensä 18. Vaikka kohtia oli melko paljon, laadin kyselyn kuitenkin sellaiseksi, että siihen oli helppo ja nopea vastata. Myös tällä tavalla halusin saada mahdollisimman monen vanhemman vastaamaan kyselyyn.

5.2 Tutkimuksen reliabelius ja validius

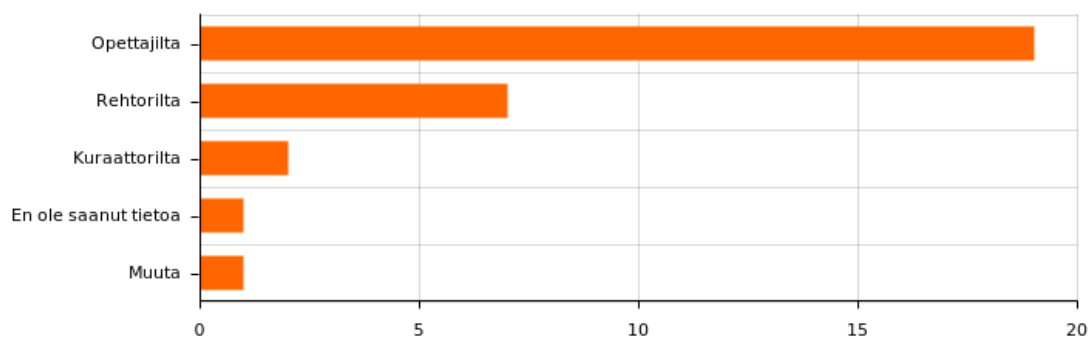
Tutkimukseni reliabelius on mielestäni hyvä ja uskoisin, että tulokset pysyisivät samanlaisina, jos tutkimuksen teettäisi uudelleen joku muu. Tutkimukseni kohteena oli koko perusjoukko eli 8-luokkalaisten vanhemmat enkä siis ottanut perusjoukosta mitään otosta. Perusjoukkoon kuuluvien määrä olisi voinut olla isompi ja näin vastausprosentti olisi todennäköisesti noussut, mutta olin kuitenkin valinnut tutkimukseni kohteeksi juuri 8-luokkalaisten vanhemmat, joita yhdessä koulussa ei enempää ollut. Halusin pitää tutkimukseni melko pienenä, joten en myöskään ottanut mukaan jonkun muun koulun saman luokka-asteen vanhempia. Vastausprosentti, noin 32 %, oli mielestäni melko alhainen, mutta kuitenkin riittävä tarpeellisten johtopäätösten tekoa varten.

Tutkimukseni mittasi hyvin sitä, mitä sen oli tarkoitus mitata. Käytin paljon aikaa teoriatietoon tutustumiseen ja tutkimuskyselyn laatimiseen, koska halusin varmistaa, että osaan kysyä oikeita asioita oikealla tavalla ja näin saada luotettavat tulokset ja mahdollisimman korkean osallistumisprosentin. Pyrin käyttämään selkeitä ja helposti ymmärrettäviä termejä, kysymään vain yhtä asiaa kerrallaan ja antamaan riittävästi vastausvaihtoehtoja sekä tarvittaessa mahdollisuuden tuoda esiin oma vastausvaihtoehto. Muotoilin kysymykset sellaisiksi, että niitä ei voisi ymmärtää väärin ja kunkin mitta-asteikon vaihtelu valittavien kohtien välillä on sopiva. Pyrin myös laittamaan kyselyyn erilaisia kysymystyyppisiä sekoitellen, jotta vastaaminen olisi mielekkäämpää.

5.3 Tutkimuksen tulokset

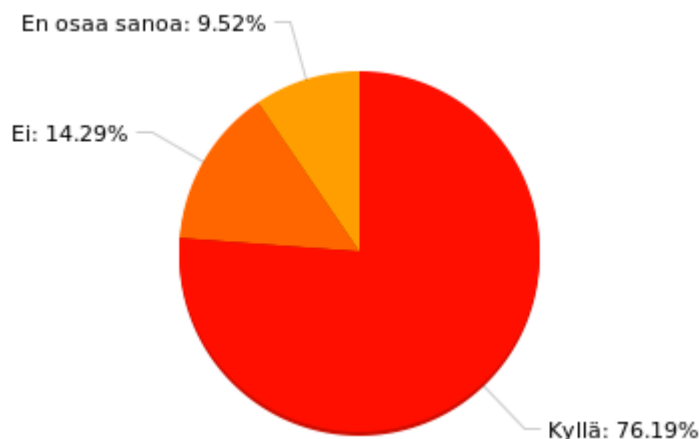
Kyselyyn (Liite 2) vastasi 21 henkilöä. Kyselyn ensimmäisessä kohdassa vanhemmalta kysyttiin, onko hän saanut tietoa mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön ja keneltä on tietoa saanut. Tässä kysymyksessä sai valita useamman vaihtoehdon. 19 vastasi saaneensa tietoa opettajilta, 7 rehtorilta, 2 kuraattorilta ja 1 vastasi ettei ole saanut tietoa. Myös yksi vastasi saaneensa tietoa joltain muulta ja lisäkentässä kertoi että Wilmasta.

TAULUKKO 1: Keneltä vanhemmat ovat saaneet tietoa mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön (N=21)

Toisessa kohdassa kysyttiin, onko koulu antanut mahdollisuuden osallistua opetuksen suunnitteluun ja arviointiin. 5 vastasi kyllä, 8 ei ja 8 ei osannut sanoa. Kolmannessa kohdassa kysyttiin, onko koulu toiminut mielestäsi aloitteellisena osapuolena kodin ja koulun välisessä yhteistyössä.

TAULUKKO 2: Onko koulu toiminut aloitteellisena osapuolena yhteistyössä (N=21)

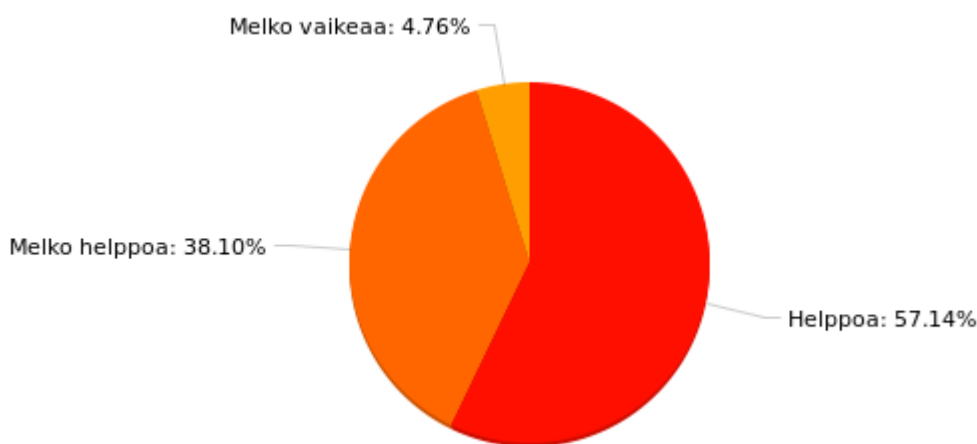
Kohdassa neljä kysyttiin, onko vanhempi itse ollut yhteydessä kouluun lapsensa koulunkäyntiin liittyen. Tähän kysymykseen vastasi 20 henkilöä. Heistä 9 vastasi ei ja 11 kyllä. Lisäkentässä sai kertoa, millaisissa asioissa on ollut yhteydessä kouluun. Siinä vastattiin, että terveydellisissä asioissa, koulukiusaamisessa, ongelman välttämiseen liittyvässä asiassa, vain vanhempainvarteissa, poissaoloissa, opettajan tapaamisissa, terveydentilaan liittyvissä asioissa, koulumenestyksestä ja lapsen voinnista, englannin opiskelun tukiopetuksesta sekä miten koulu on mennyt.

Viidennessä kohdassa kysyttiin, millaista vanhempi haluaisi kodin ja koulun välisen yhteistyön olevan ja tähän avoimeen kysymykseen vastasi 12 henkilöä. Vanhemmat olivat sitä mieltä, että yhteistyö toimii pääosin hyvin ja Wilma on hyvä kanava yhteydenpidolle ja tiedottamiselle. Toisaalta Wilmaan toivottiin opettajilta konkreettisempaa sanallista tietoa lapsen koulunkäynnistä, esimerkiksi opintojen edistymisestä tai tuntiaktiivisuudesta sekä nopeaa tiedottamista, koska myös vanhemmilta vaaditaan Wilmaan pikaista ilmoitusta kaikista lasta koskevista asioista. Luokanvalvojan toivottiin tiedottavan muille opettajille vanhempainvartissa esiin tulleista asioista, jotta vanhemman ei tarvitse itse ilmoittaa samoja asioita kaikille erikseen. Myös yhteisiä keskustelutilaisuuksia toivottiin. Vanhemmat halusivat yhteistyön olevan avointa molemmin puolin, luontevaa keskustelua, lasta tukevaa ja kasvattavaa, asiallista, tilanteisiin nopeasti reagoivaa sekä sellaista, että tieto lapsen asioista kulkisi koulusta kotiin ja päinvastoin. Yhteistyöhön ei myöskään saisi pakottaa, jos ei koe siihen tarvetta.

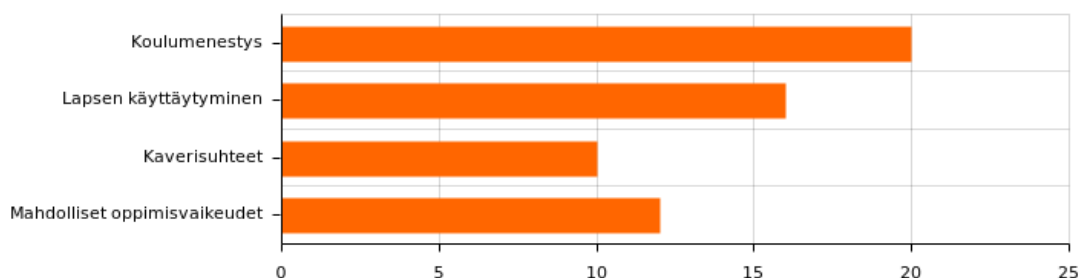
Kuudennessa kohdassa kysyttiin, onko vanhempi saanut apua lapsensa koulunkäyntiin liittyvien ongelmatilanteiden selvittämiseen. 10 vastasi, että ongelmatilanteita ei ole ollut ja 11 vastasi, että on saanut apua. Kohdassa seitsemän kysyttiin, onko vanhempi tietoinen mihin tahoon koulussa ottaa yhteyttä, jos haluaa keskustella lapsensa koulunkäyntiin liittyvistä asioista. Lähes kaikki vastasivat kyllä ja vain 1 vastasi, ettei osaa sanoa. Kahdeksannessa kohdassa taas kysyttiin, millaista yhteydenotto kouluun on vanhemman mielestä. 12 vastasi helppoa, 8 melko helppoa ja 1 melko vaikeaa.

TAULUKKO 3: Millaista yhteydenotto kouluun on (N=21)

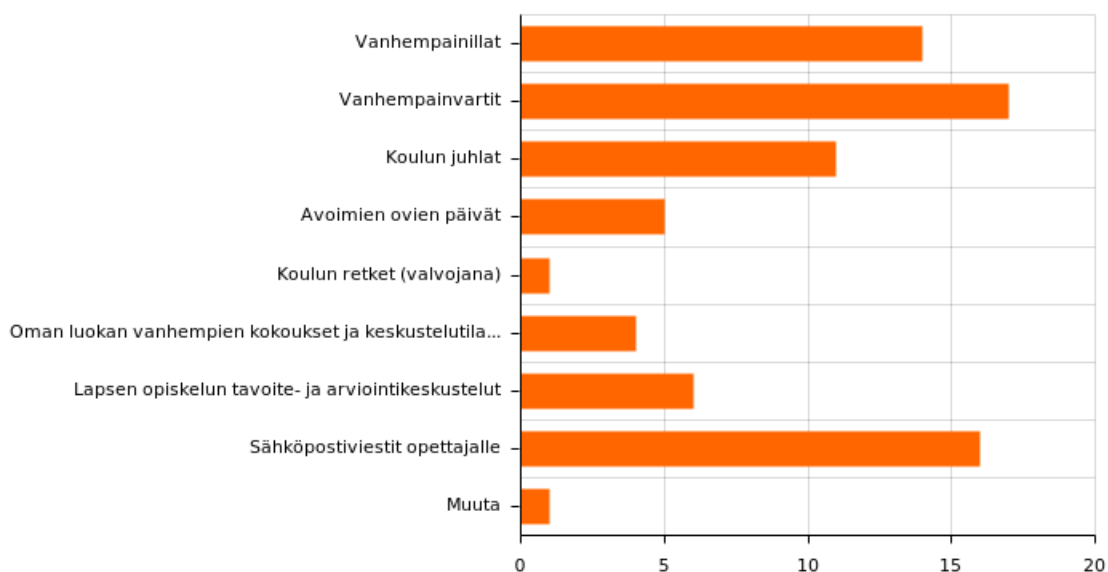
Yhdeksännessä kohdassa kysyttiin, onko vanhempi saanut koululta tietoa lapsensa koulunkäynnissä koulumenestyksestä, lapsen käyttäytymisestä, kaverisuhteista tai mahdollisista oppimisvaikeuksista. Tässä kysymyksessä sai valita useamman vaihtoehdon. 20 vastasi koulumenestys, 16 lapsen käyttäytyminen, 10 kaverisuhteet ja 12 mahdolliset oppimisvaikeudet.

TAULUKKO 4: Mistä asioista vanhemmat ovat saaneet kouluta tietoa (N=21)

Kohdassa kymmenen vanhemmalta kysyttiin, mihin kodin ja koulun välistä yhteistyötä tukeviin toimintoihin hän on osallistunut. Myös tässä kysymyksessä sai valita useamman vaihtoehdon. 14 vastasi osallistuneensa vanhempainiltoihin, 17 vanhempainvartteihin, 11 koulun juhliin, 5 avoimien ovien päiviin, 1 koulun retkille (valvojana), 4 oman luokan vanhempien kokouksiin ja keskustelutilaisuuksiin, 6 lapsen opiskelun tavoite- ja arviointikeskusteluihin ja 16 vastasi sähköpostiviestit opettajalle. Kukaan ei vastannut osallistuneensa luokkatoimikunnan toimintaan. Kukaan ei myöskään vastannut, ettei olisi osallistunut mihinkään toimintaan. Yksi vastasi lisäkentässä vanhempainyhdistystoiminnan.

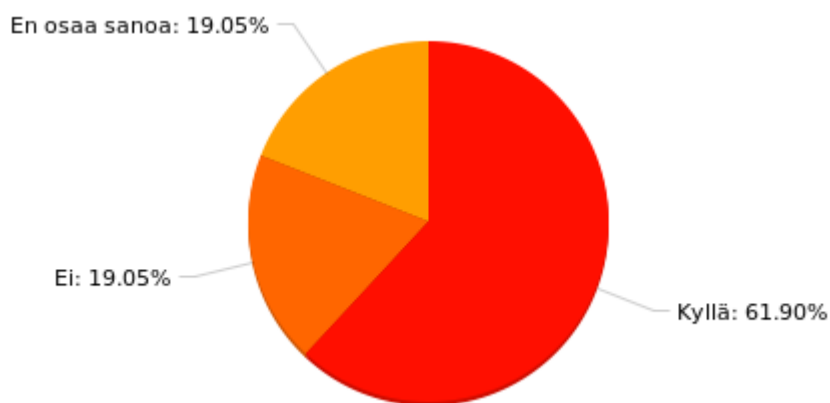
TAULUKKO 5: Vanhempien osallistuminen kodin ja koulun välistä yhteistyötä tukeviin toimintoihin (N=21)

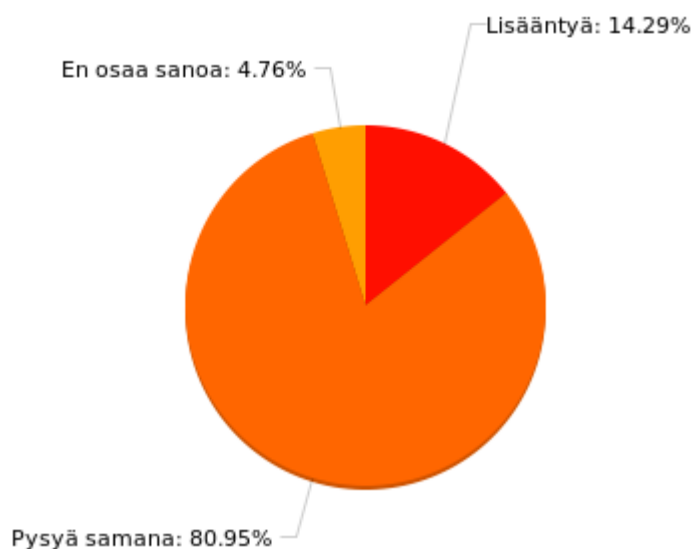
Kohdassa yksitoista kysyttiin, kuinka paljon kodin ja koulun yhteistyötä tukevaa toimintaa vanhemman mielestä järjestetään. 18 vastasi riittävästi ja 3 ei osannut sanoa. Kohta kaksitoista oli jaettu kolmeen osaan. Kohdassa 12a kysyttiin, oliko kodin ja koulun välinen yhteistyö lapsen alakoulussa vanhemman mielestä riittävää. 13 vastasi kyllä, 4 ei ja 4 ei osannut sanoa. Kohdassa 12b kysyttiin, mitä kodin ja koulun väliselle

yhteistyölle alakoulusta yläkouluun siirryttäessä pitäisi tapahtua. Vanhemmista 3 vastasi, että sen pitäisi lisääntyä, 17 mielestä sen pitäisi pysyä samana ja yksi ei osannut sanoa. Kohdassa 12c taas kysyttiin, miten kodin ja koulun välinen yhteistyö on muuttunut lapsen siirryttyä yläkouluun. 2 vastasi, että se on lisääntynyt, 14 mielestä pysynyt samana, 4 mielestä vähentynyt ja yksi ei osannut sanoa. Halusin jakaa tämän kohdan kolmeen osaan, koska siinä kysyttiin melko samaa asiaa, mutta lapsen eri kouluvaiheissa ja halusin myös saada tällä toisiinsa linkitetyllä kysymyskokonaisuudella tietoa yhteistyön muutoksesta kouluasteelta toiselle siirryttäessä.

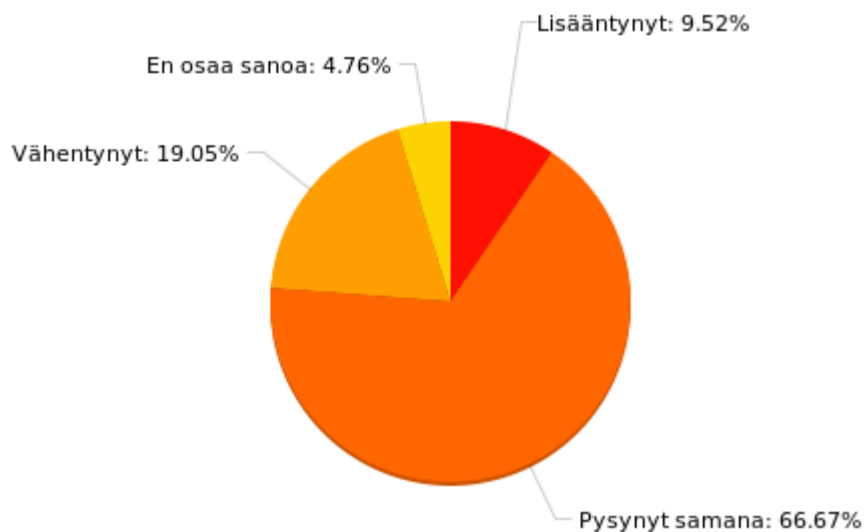
TAULUKKO 6: Oliko yhteistyö lapsen alakoulussa riittävää (N=21)

TAULUKKO 7: Mitä yhteistyölle pitäisi alakoulusta yläkouluun siirryttäessä tapahtua (N=21)

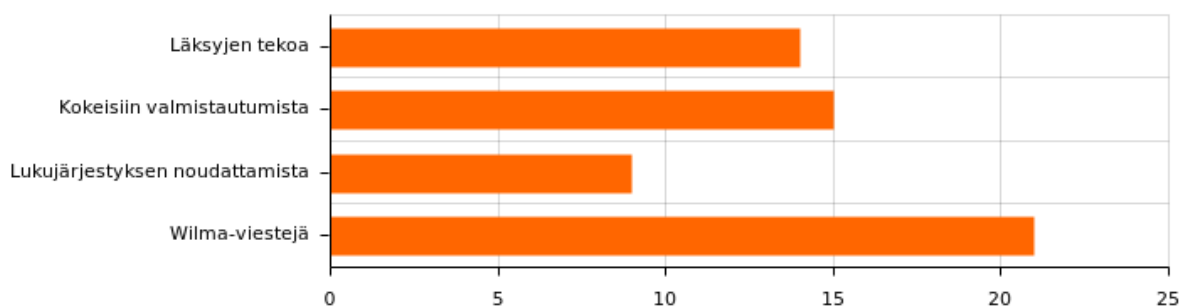

TAULUKKO 8: Miten yhteistyö on muuttunut lapsen siirryttyä yläkouluun (N=21)

Kohdassa kolmetoista kysyttiin, miten vanhempi seuraa lapsensa koulunkäyntiä. Tässä kohdassa pyydettiin valitsemaan vanhemman toimintaa parhaiten kuvaava tai kuvaavat toiminnot annetuista vaihtoehdoista. 14 vastasi seuraavansa lapsen läksyjen tekoa, 15 kokeisiin valmistautumista, 9 lukujärjestyksen noudattamista ja 21 Wilma-viestejä.

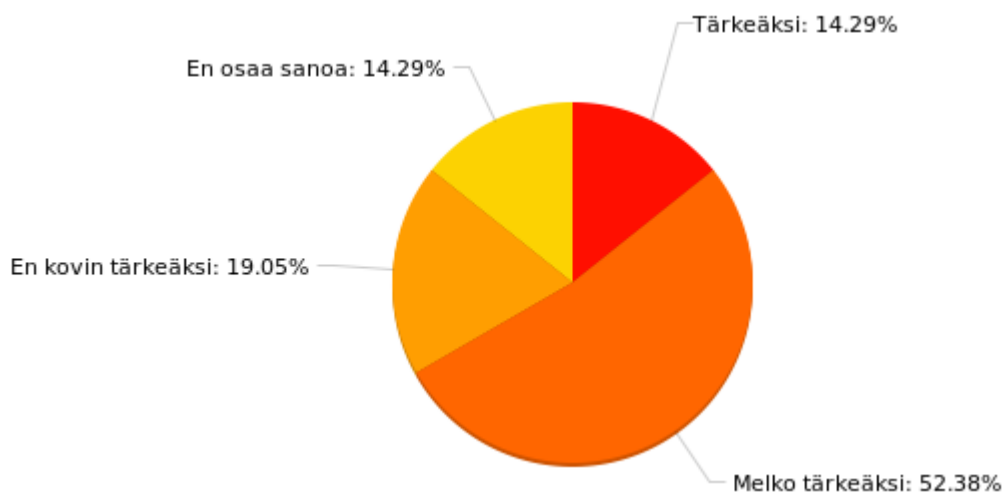
TAULUKKO 9: Miten vanhemmat seuraavat lapsensa koulunkäyntiä (N=21)

Kohdassa neljätoista kysyttiin, kuinka tärkeää vanhemman mielestä osallistuminen lapsen koulunkäyntiin on. 15 piti sitä tärkeänä ja 6 melko tärkeänä. Kohdassa viisi-toista kysyttiin, onko vanhempi mukana Itä-Porin yhtenäiskoulun vanhempainyhdistyksen toiminnassa. Kaikki 21 vastasivat, etteivät ole. Jatkokysymykseen (kohta 16) niille, jotka ovat toiminnassa mukana ei vastannut kukaan. Siinä kysyttiin, miten vanhempainyhdistys osallistuu koulun toimintaan ja vastata sai vapaaseen kenttään omin

sanoin. Kohdassa seitsemäntoista taas kysyttiin, kuinka tärkeäksi vanhempi kokee vanhempainyhdistystoiminnan lapsen koulunkäynnin kannalta.

TAULUKKO 10: Kuinka tärkeäksi vanhemmat kokevat vanhempainyhdistystoiminnan lapsen koulunkäynnin kannalta (N=21)

Viimeisessä kysymyksessä, kohdassa kahdeksantoista kysyttiin, pitäisikö vanhempainyhdistyksen osallistua enemmän koulun kehittämistyöhön. 5 vastasi kyllä, kukaan ei vastannut ei ja 16 ei osannut sanoa.

5.3.1 Tulosten analysointi

Laadintaohjelma esitti jokaisen kysymyksen eri vastausvaihtoehtojen valintojen määrän sekä lukumääränä että prosentteina. Joka kysymyksen kohdalla oli myös piirakkakuviot tai makaava pylväskuvio vastauksista sekä osallistujamäärä ilmoitettu. Jokaisesta kysymyksestä sai vastaukset Excel- ja CVS-muodossa sekä joistain kysymyksistä myös PDF-muodossa tai kuvana.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA

6.1 Vastaajien määrä

Tutkimuskyselyn vastaajien määrä jäi melko pieneksi, koska 64 huoltajasta vain 21 vastasi kyselyyn. Noin viikon kuluttua kyselyn lähdettyä vanhemmille 35 oli lukenut Wilma-viestin, jossa linkki kyselyyn oli, 26 ei ollut lukenut ja kolme oli poistanut viestin. Jokaisesta Wilma-viestistä lähtee tieto myös vanhemman sähköpostiosoitteeseen, jos tämä on sen järjestelmään tallentanut, joten joku vanhemmista on voinut myös lukea vain sähköpostiviestin ja mennä sitä kautta vastaamaan kyselyyn, jolloin viesti näkyy edelleen lukemattomana Wilmassa.

En osaa sanoa mitään yksittäistä syytä miksi vastaajien määrä jäi niin pieneksi. Toisaalta kysely lähti kuitenkin melko pienelle joukolle, joten kato näkyy siinä selvemmin. Kyselyyn vastasi kuitenkin noin kolmannes 8-luokkalaisten vanhemmista, joten mielestäni tutkimuksen tulokset kuvaavat riittävän hyvin tämän perusjoukon näkemyksiä kysytyistä asioista. Olisin voinut ottaa kyselyni perusjoukkoon mukaan myös 9-luokkalaisten vanhemmat, mutta silloin työstäni olisi tullut liian laaja ja koulun olisi ollut vaikeampi erottaa juuri tietyn luokka-asteen vanhempien mielipiteitä koulun toiminnasta ja toiveita siihen liittyen. 9-luokkalaisten vanhemmille olisi ehkä voinut tehdä oman vastaavan kysely ja verrata vastauksia 8-luokkalaisten vanhempien vastauksiin. Tällöin koulu olisi saanut tietoa siitä, millaista koulun ja kodin välistä yhteistyötä ja osallistumisvaihtoehtoja kunkin luokka-asteen oppilaiden vanhemmat kaipaavat ja tehostaa toimintaansa esiin nousseilla osa-alueilla. Tämä olisi kuitenkin ollut liian työlästä minulle ja ei olisi palvellut tutkimukseni tarkoituspäämäärää niin hyvin.

Voi olla, että vanhemmat kokivat, että Wilmaan tulee muutenkin paljon viestejä lapsen koulunkäyntiin liittyen ja sitä pitää seurata tiiviisti muunkin informaation saamiseksi, joten energiaa ei ehkä riittänyt enää mihinkään ylimääräiseen työhön, kuten kyselyyn vastaamiseen. Sain tehtyä kyselystä mielestäni riittävän selkeän ja lyhyen, jotta siihen olisi helppo vastata. Tein siitä internetkyselyn juuri siitä syystä, että siihen vastaami-

nen olisi mahdollisimman vaivatonta vanhemmille ja uskoin, että vanhemmat vastaisivat siihen varmemmin ja turvallisin mielin, kun se tulee koulun oman järjestelmän eli Wilma kautta.

6.2 Tutkimuksen tavoitteiden toteutuminen

Tutkimukseni tavoitteena oli tutkia, miten vanhemmat ovat osallisia nuorten koulunkäynnissä yläkoulussa ja kerätä vanhemmilta tietoa siitä, miten he kokevat koulun olevan yhteistyössä heidän kanssaan nuoren koulunkäyntiin liittyen. Nämä tavoitteet toteutuivat mielestäni melko hyvin, vaikka kyselyn osallistujamäärä jäi harmittavan pieneksi. Sain monipuolisesti tietoa muun muassa siitä, miten vanhemmat osallistuvat lapsensa koulunkäyntiin ja miten koulu tekee yhteistyötä kotien kanssa. Vaikka vastauksia ei tullut niin paljon kuin olisin toivonut, vanhemmat olivat kuitenkin osanneet vastata kaikkiin kyselyn kysymyksiin ja tuoneet hienosti esiin omia konkreettisia näkemyksiään avoimissa kysymyksissä.

6.3 Mitä saaduista vastauksista voidaan päätellä

Vastausten perusteella voidaan sanoa, että vanhemmat ovat tietoisia siitä, että he voivat osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön, osallistuvat melko aktiivisesti yhteistyötä tukeviin toimintoihin ja kokevat, että toimintaa järjestetään riittävästi. Suurin osa vastaajista oli saanut tietoa yhteistyöhön osallistumisesta opettajilta tai rehtorilta ja heillä onkin suurin rooli sekä vastuu asiasta tiedottamisessa. Suosituimmista yhteistyömuodoista mainitut tilaisuudet ovat varmasti sellaisia, joihin monen vanhemman on helppo osallistua ja siellä tapaa myös muita saman ikäisten lasten vanhempia, joiden kanssa voi ehkä jakaa kokemuksiaan. Sähköpostiviestittely opettajan ja vanhemman välillä on tätä päivää, Wilma-viestien ohella, ja sen kautta tiedon saanti on reaaliaikaista ja helppoa, eikä ole sidoksissa aikaan tai paikkaan. Täytyy toki muistaa, että viestittely voi saada myös ikävän sävyn, jos vanhempi odottaa opettajalta liikaa tai ilmaisee tunteitaan ja mielipiteitään asiattomasti kuten aiemmin mainitusta vanhempien ja opettajien mielipidekeskustelusta Wilmaan liittyen voidaan päätellä.

Koulu koettiin suurimman osan mielestä aloitteelliseksi osapuoleksi kodin ja koulun välisessä yhteistyössä, niin kuin sen pitääkin Opetushallituksen asettamien tavoitteiden mukaan olla, mutta toisaalta aivan kaikki vastaajat eivät kokeneet näin. Lisäksi kyselyn tuloksista kävi ilmi, että vanhemmat ovat myös itse yhteydessä kouluun erilaisissa asioissa lapseensa liittyen. Koulun ja kodin välisessä yhteistyössä onkin juuri tärkeintä, että vanhemmat ja koulu ovat vastavuoroisessa kommunikaatiossa keskenään ja sitoutuvat yhteistyöhön olemalla molemmat aktiivisesti osallisina siinä. Vanhempien vapaista vastauksista oli mielestäni mielenkiintoista huomata, että kouluun ollaan yhteydessä sekä ihan tavallisissa asioissa, kuten poissaoloasioissa, miten koulunkäynti sujuu ja lapsen terveydentilaan liittyen, että myös vakavammissa asioissa, kuten lapsen koulukiusaamiseen ja jonkin ongelman välttämiseen liittyen.

Tutkimukseni kannalta yksi tärkeimmistä kysymyksistä oli, millaista kodin ja koulun välistä yhteistyötä vanhemmat haluaisivat. Laitoin kysymyksen avoimeksi, koska halusin, että vanhemmat kertovat omin sanoin mitkä ovat heidän toiveensa. Harmillista kyllä kysymykseen vastasi vain 12 vanhemmista, mutta vastaukset olivat kuitenkin hyvin mielenkiintoisia ja monia konkreettisia asioita oli nostettu esille. Vastauksista voidaan päätellä, että yhteistyöhön ollaan pääosin tyytyväisiä, mutta pientä hienosäätöä kaivattaisiin. Informaation toivottaisiin kulkevan luokanvalvojalta myös muiden oppiaineiden opettajille. Vanhemmat kaipaavat erityisesti molemminpuolista, luontevaa ja avointa keskustelua, mutta ilman mitään pakkoa osallistua, jos ei koe tarvitsevana tiivistä yhteistyötä. Myös yhteisiä keskustelutilaisuuksia toivottiin. Wilman käytöstä vanhemmat antoivat pääosin positiivista palautetta, mutta myös toive opettajien aktiivisemmasta Wilmaan tiedottamisesta nousi esille, koska vanhemmiltakin odotetaan pikaista ilmoitusta kaikista lasta koskevista asioista.

Vanhemmat kokevat saavansa koululta tietoa lapsensa koulunkäynnistä. Vanhemmat vastasivat saavansa tietoa kaikista kyselyssä eritellyistä koulunkäynnin osa-alueista, kuten koulumenestyksestä ja lapsen käyttäytymisestä koulussa. Myös muiden kysymysten avoimista vastauksista voidaan päätellä, että tietoa saadaan pääasiassa Wilman kautta tai ottamalla itse yhteyttä kouluun.

Ongelmatilanteissa vanhemmat tietävät, mihin tahoon koulussa ovat yhteydessä ja pitävät yhteydenottoa melko helppona. Tämä kertoo varmasti siitä, että vanhemmat luottavat kouluun ja sen henkilökuntaan ja kokevat saavansa sieltä tarvittaessa tukea ja apua. Samoin koulu on onnistunut luomaan kodin ja koulun yhteistyöhön selkeän väylän, jota vanhemmat käyttävät, kun kokevat tarvetta yhteistyölle.

Vanhempien mielestä kodin ja koulun välisen yhteistyön määrän pitäisi pysyä samana, kun lapsi siirtyy alakoulusta yläkouluun ja suurin osa heistä kokee, että näin onkin tapahtunut. Toisaalta lähes viidennes vastaajista kokee, että yhteistyö on vähentynyt yläkoulussa ja tutkimusten mukaan usein käy juuri näin. Yhteistyö vähenee, kun luokan oma opettaja vaihtuu luokanvalvojaan ja eri aineenopettajiin ja koulu ja myös vanhemmat saattavat kokea, että yläkoululainen on jo niin iso, ettei hänen koulunkäyntiään tarvitse niin paljon seurata. Yläkouluun siirryttäessä tapahtuu kuitenkin hyvin paljon isojakin muutoksia ja yhteistyötä olisi siksi erityisen tärkeä vahvistaa. Vanhempien mielipiteeseen vaikuttaa toki se, millaiseen yhteistyöhön vanhemmat ovat lapsen alakouluaikana tottuneet ja ovatko he kokeneet sen riittäväksi. Vanhemmista suurimman osan mielestä yhteistyötä on alakoulussa ollut riittävästi, mutta noin viidennes mielestä taas ei. Ne vanhemmat, jotka ovat olleet tyytyväisiä yhteistyön määrään alakoulussa, ovat voineet vastata haluavansa määrän pysyvän samana myös yläkoulussa tai toisaalta ovat voineet kokea määrän vähentyneen yläkoulussa. Samoin vanhemmat, jotka pitivät yhteistyön määrää liian vähäisenä alakoulussa voivat kokea sen pysyneen liian alhaisella tasolla yläkoulussa tai jopa vähentyneen entisestään.

Vanhemmat seuraavat lapsensa koulunkäynnissä erityisesti Wilma-viestejä. Tämä on varmasti se helpoin väylä seuraamiseen, koska nykyään Wilmaan merkitään monet asiat, kuten läksyt ja koepäivät ja vanhemmat saavat ne sieltä tietoonsa kootusti ja helposti. Lisäksi kyselyn tulokset kertovat, että yläkoululaisten vanhemmat seuraavat edelleen myös läksyjen tekoa ja kokeisiin valmistautumista. Tämä on tarpeen, koska yläkoulussa opintojen vaikeusaste nousee ja hyvien tulosten eteen on tehtävä entistä enemmän töitä. Yläkoulu kestää kuitenkin vain kolme vuotta, joten kärryiltä putoaminen on hyvä havaita mahdollisimman nopeasti, jotta tuloksia ja samalla jatkokoulutusmahdollisuuksia ehtii vielä parantaa. Tuloksista voidaan myös päätellä, että vanhemmat kokevat lapsen koulunkäyntiin osallistumisen tärkeäksi.

Vaikka kyselyyn vastaajista kukaan ei ollut mukana Itä-Porin vanhempainyhdistyksen toiminnassa, vanhemmat kuitenkin pitävät toimintaa melko tärkeänä lapsen koulunkäynnin kannalta. Kantaa siitä, pitäisikö yhdistyksen osallistua enemmän koulun kehittämistyöhön, ei oikein osattu sanoa ja tämä varmaan johtuu siitä, että vastaajat eivät ole toiminnassa mukana eivätkä ehkä tunne yhdistyksen nykyistä toimintaa tai eivät tiedä, miten osallistumista voisi lisätä.

6.4 Yhteenveto saaduista tuloksista

Vanhemmat ovat osallisia lastensa koulunkäynnissä koulun kautta osallistumalla kodin ja koulun välistä yhteistyötä tukevaan toimintaan, erityisesti vanhempainiltoihin ja –vartteihin sekä sähköpostiviestittelyyn opettajan kanssa. Vanhemmat seuraavat lastensa koulunkäyntiä Wilma kautta opettajien viestejä ja tiedotteita lukemalla, olemalla itse yhteydessä kouluun sekä seuraamalla läksyjen tekoa ja kokeisiin valmistautumista. Vanhemmat pitävät osallistumista lapsen koulunkäyntiin tärkeänä ja kodin ja koulun välistä yhteistyötä tukevan toiminnan määrää riittävänä. Vanhemmat toivovat kodin ja koulun välisen yhteistyön olevan luontevaa, molemminpuolista, avointa, tilanteisiin reagoivaa ja sellaista, että tieto kulkee molempiin suuntiin vaivattomasti.

6.5 Miten tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää

Itä-Porin yhtenäiskoulu voi parantaa toimintaansa suoraan vanhempien antaman palautteen ja parannusehdotusten avulla. Vanhemmat toivat esiin selkeitä parannusehdotuksia, kuten tiedonkulun parantaminen lapsen asioissa luokanvalvojalta muille opettajille tai Wilmassa opettajien konkreettisen sanallisen tiedon lisääminen liittyen lapsen koulunkäyntiin. Tiedotusta voidaan lisätä sellaisissa asioissa, joissa vanhemmat kokivat olevan puutteita ja kodin ja koulun välistä yhteistyötä tukevaa toimintaa voidaan tehdä houkuttelevammaksi, jotta useammat vanhemmat osallistuisivat erityisesti niihin, jotka vastausten perusteella eivät olleet kovin suosittuja.

6.6 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Kyselytutkimus voitaisiin laajentaa teetettäväksi 8- ja 9-luokkalaisten vanhemmille ja tehdä joko yhteinen tutkimus tai molemmille ryhmille omat ja vertailla niistä saatuja tuloksia. Osallistujia olisi tällöin varmasti enemmän ja tulosten perusteella voitaisiin tehdä vieläkin luotettavampia johtopäätöksiä. Myös 7-luokkalaisten vanhemmat voitaisiin ottaa mukaan, jos kysely teetettäisiin keväällä, jolloin sen ikäluokan vanhemmille olisi ehtinyt muodostua jo kuva nuoren koulunkäynnistä yläkoulumaailmassa ja heidän roolistaan siinä.

LÄHTEET

Alaja, K. 2007. Kasvun keskellä -Elämää murrosikäisen vanhempana. Helsinki: Kirjapaja.

Haapasalo, S., Korkeamäki, J., Nukari, J., Reiterä-Paajanen, U. & Saarelainen, A-L. 2009. Tukea ja palveluita nuorten ja aikuisten oppimisvaikeuksiin. Helsinki: Kuntoutussäätiö, Yliopistopaino.

Hirvasnoro, T. 2008. Murrosikä ja vanhemmuus. Hyvä terveys. Viitattu 17.11.2015. <http://www.hyvaterveys.fi/>

Järjestötietopalvelu Jellin www-sivut. Viitattu 24.11.2015. <http://www.jelli.fi/>

Kriisikeskus Turvapoijun www-sivut. Viitattu 26.10.2015. <http://www.turvapoiju.fi/>

Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön. 2007. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu 29.10.2015. http://www.oph.fi/download/115274_laatua_kodin_ja_koulun_yhteistyohon.pdf

Malinen, V. & Kumpula, S. 2005. Terve ja toimiva parisuhde – vanhemmuuden kivi-jalka. Teoksessa J. Syrjälä (toim.) Vahva vanhemmuus – Paras tuki nuoren kasvuun. Helsinki: Väestöliitto, 43–49.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton vanhempainnetin www-sivut. Viitattu 16.11.2015. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/>

Mikkilä, M. 2014. Vanhempien osallisuus koulunkäynnin nivelvaiheessa – lapsen siirtyessä alakoulusta yläkouluun. AMK-opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 3.11.2015. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/79457/Mikkila_Minna.pdf?sequence=1

Opetushallituksen www-sivut. Viitattu 27.10.2015. <http://www.oph.fi/>

Oranen, M. 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry.

Pelkonen, L. 'Koulusta kieltäytyvä nuori tarvitsee läsnä olevan aikuisen'. Uudistuva sosiaalialan osaaminen. 27.6.2013. Viitattu 3.11.2015. <http://blogit.metropolia.fi/uudistuva-sosiaalialan-osaaminen/2013/06/27/koulusta-kieltatyva-nuori-tarvitsee-lasna-olevan-aikuisen/>

Perusopetuslaki. 1998. L 21.8.1998/628 muutoksineen.

Rimpelä, M., Metso, T., Saaristo, V. & Wiss, K. 2008. Vanhempainyhdistysten ja huoltajien osallisuus peruskoulun ja sen oppilashuollon kehittämisessä. Helsinki: Stakes, Valopaino oy. Viitattu 4.11.2015. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77111/R29-2008-VERKKO.pdf?sequence=1>

Rönkä, A. & Kinnunen, U. 2002. Perhe ja vanhemmuus- Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Seppälä, N. 2000. Yhteispelillä lapsen parhaaksi. Helsinki: Väestöliitto.

Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.

Star Soft Oy: n www-sivut. Viitattu 30.11.2015. <http://www.starsoft.fi/public/?q=home>

Suomen vanhempainliiton www-sivut. Viitattu 3.11.2015. <http://www.vanhempainliitto.fi/>

Tikkanen, P. & Härkönen, P. 2010. Vauhdilla aikuisuuteen? – Selviytymisopas nuorten vanhemmille. Espoo: Espoon seurakuntayhtymä/Leppävaaran seurakunta ja Espoon kaupungin nuorisotoimi/Leppävaaran alue. Viitattu 17.11.2015. http://www.vanhempainliitto.fi/filebank/296-Vauhdilla__Aikuisuuteen.pdf

Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta. 2012. A 422/2012.

Vanhemmilta ylilyöntejä Wilmassa: ”Voisitko palauttaa lapseni kirjaston kirjat?”. 2015. Satakunnan Kansa 22.11.2015. Viitattu 25.11.2015. <http://www.satakunnankansa.fi/Kotimaa/1195007265050/>

Vilkas Wilma-keskustelu jatkuu: ohjelmaa käytetään oppilaiden selän takana, eikä opettajilla riitä aikaa hyvin käyttäytyvien huomioimiseen. 2015. Helsingin Sanomat 25.11.2015. Viitattu 25.11.2015. <http://www.hs.fi/mielipide/a1448253885679>

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa- Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi. Viitattu 14.12.2015. <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>

Väestöliiton www-sivut. Viitattu 26.10.2015. <http://www.vaestoliitto.fi/>

Wilma-viesteissä on vanhemmilta ylilyöntejä, väsynyt opettaja kirjoittaa. 2015. Helsingin Sanomat 22.11.2015. Viitattu 25.11.2015. <http://www.hs.fi/mielipide/a1448077848505>

SAATEKIRJE

HYVÄ VASTAANOTTAJA

Olen Satakunnan ammattikorkeakoulun (SAMK) valmistuva sosionomiopiskelija ja teen tällä hetkellä opinnäytetyötä yhteistyössä Itä-Porin yhtenäiskoulun kanssa. Aiheenani on ”Vanhemman osallisuus yläkouluikäisen nuoren koulunkäynnissä”.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tutkia, miten 8-luokkalaisten vanhemmat ovat osallisia nuorten koulunkäynnissä. Tavoitteena on kerätä vanhemmilta tietoa siitä, miten he kokevat koulun olevan yhteistyössä heidän kanssaan nuoren koulunkäyntiin liittyen. Opinnäytetyön tulokset antavat koululle ja myös vanhemmille tietoa siitä, miten vanhemmat kokevat osallisuutensa nuoren koulunkäynnissä ja millaista yhteistyö koulun kanssa on ollut ja millaista he sen haluaisivat olevan.

Tarkoituksena on tehdä aiheesta kyselytutkimus, johon kutsun teidät osallistumaan. Tutkimukseen osallistutaan vastaamalla nettikyselyyn, jonka linkki on myöhemmin lähetettävän erillisen Wilma-viestin yhteydessä. Kyselyyn vastaaminen on luottamuksellista ja vapaaehtoista. Jos jotain kysyttävää kyselystä ilmenee, minuun voi ottaa yhteyttä. Yhteystietoni löytyvät tämän kirjeen alaosaan.

Minulla on työlleni Porin kaupungin sivistysjohtaja Jari Leinosen myöntämä tutkimuslupa. Vastaajan henkilöllisyys ei käy ilmi opinnäytetyöstäni. Työni ohjaavana opettajana toimii Merja Ahosmäki SAMKista. Opinnäytetyö tullaan sen valmistuttua julkaisemaan Theseus.fi-palvelussa.

Vastauksenne kyselyyn ovat työni kannalta todella tärkeitä, kiitos mahdollisesta osallistumisesta!

Ystävällisin terveisin

Inkeri Kontto, sosionomiopiskelija

Kysely vanhempien osallisuudesta yläkouluikäisen nuoren koulunkäynnissä

1. Olen saanut tietoa mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Opettajilta
- Rehtorilta
- Kuraattorilta
- En ole saanut tietoa
- Joltain muulta, keneltä

2. Onko koulu antanut mahdollisuuden osallistua opetuksen suunnitteluun ja arviointiin? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

3. Onko koulu toiminut mielestäsi aloitteellisena osapuolena kodin ja koulun välisessä yhteistyössä? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

4. Oletko itse ollut yhteydessä kouluun lapsesi koulunkäyntiin liittyen? *

- En
- Kyllä, millaisissa asioissa

5. Millaista haluaisit kodin ja koulun välisen yhteistyön olevan?

6. Oletko saanut apua lapsesi koulunkäyntiin liittyvien ongelmatilanteiden selvittämiseen? *

- Ongelmatilanteita ei ole ollut
- Olen saanut
- En ole saanut

7. Oletko tietoinen mihin tahoon koulussa otat yhteyttä, jos haluat keskustella lapsesi koulunkäyntiin liittyvistä asioista? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

8. Yhteydenotto kouluun on mielestäni: *

- Helppoa
- Melko helppoa
- Melko vaikeaa
- Vaikeaa

9. Olen saanut koululta tietoa lapseni koulunkäynnistä seuraavissa asioissa: *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Koulumenestys
- Lapsen käyttäytyminen
- Kaverisuhteet
- Mahdolliset oppimisvaikeudet
- En ole saanut tietoa
- Jostain muusta, mistä?

10. Mihin näistä kodin ja koulun välistä yhteistyötä tukeviin toimintoihin olet osallistunut? *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- En mihinkään
- Vanhempainillat
- Koulun retket (valvojana)
- Oman luokan vanhempien kokoukset ja keskustelutilaisuudet
- Vanhempainvartit
- Lapsen opiskelun tavoite- ja arviointikeskustelut
- Koulun juhlat
- Avoimien ovien päivät
- Luokkatoimikunta
- Sähköpostiviestit opettajalle
- Johonkin muuhun, mihin?

11. Kuinka paljon kodin ja koulun yhteistyötä tukevaa toimintaa mielestäsi järjestetään? *

- Liian vähän
- Riittävästi
- Liikaa
- En osaa sanoa

12a. Oliko kodin ja koulun välinen yhteistyö lapsesi alakoulussa mielestäsi riittävä? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

12b. Pitäisikö mielestäsi kodin ja koulun välisen yhteistyön alakoulusta yläkouluun siirtäessä? *

- Lisääntyä
- Pysyä samana
- Vähentyä
- En osaa sanoa

12c. Miten kodin ja koulun välinen yhteistyö on muuttunut lapsesi siirryttyä yläkouluun? *

- Lisääntynyt

- Pysynyt samana
- Vähentynyt
- En osaa sanoa

13. Seuraan lapseni koulunkäyntiä: *

Valitse toimintaasi parhaiten kuvaava/kuvaavat vaihtoehdot.

- Läksyjen tekoa
- Kokeisiin valmistautumista
- Lukujärjestyksen noudattamista
- Wilma-viestejä
- En seuraa
- Jotain muuta, mitä?

14. Mielestäni osallistuminen lapseni koulunkäyntiin on: *

- Tärkeää
- Melko tärkeää
- Ei kovin tärkeää
- En osaa sanoa

15. Oletko mukana Itä-Porin yhtenäiskoulun vanhempainyhdistyksen toiminnassa? *

- kyllä
- ei

16. Jos olet mukana, miten vanhempainyhdistys osallistuu koulun toimintaan?

17. Kuinka tärkeäksi koet vanhempainyhdistystoiminnan lapsen koulunkäynnin kannalta? *

- Tärkeäksi
- Melko tärkeäksi
- En kovin tärkeäksi
- En osaa sanoa

18. Pitäisikö vanhempainyhdistyksen osallistua enemmän koulun kehittämistyöhön? *

- Kyllä
- Ei